

# INTERVIEW

DER VOKSER ET TRÆ I BIBLIOTEKET  
INTERVIEW MED ERIK HOFMEISTER, VICEDIREKTØR DET KGL. BIBLIOTEK AARHUS

Af Jan Erik Hansen, redaktør, jaha@kb.dk

”Hvad skal uglen så hedde?” Da REVY præsenterer vicedirektør Erik Hofmeister for spørgsmålet, slår han en latter op.

”I en af vores brugerundersøgelser blev den gamle læsesal omtalt som Harry Potter-læsesalen, fordi den mindede om det univers. Så kan det godt være, at jeg nævnte, at vi skulle have en levende ugle til at flyve rundt i bibliotekshaven. Det er nok den, der er blevet kolporteret ud til den historie der.”, forklarer han.

Historien om den levende ugle har REVY nappet fra bibliotekets Facebook-side. Datomærket var den 1. april.

Den kreative idé falder dog ikke helt ved siden af hele projektet omkring og åbningen af det nye studiemiljø, Bibliotekshaven, i Det Kgl. Bibliotek – Aarhus.

Der er tænkt nyt og anderledes fra starten. Et grønt område med husfred, bregner og store oliventræer udgør epicenteret i den indendørs have, der strækker sig over 2 etager i højden. Der er en behagelig lyd af rindende vand omkring det lille anlæg, hvor en 52 meter lang og snoet bänk indrammer beplantningen.

Op langs den ene endevæg er der markante rækker af reoler med gamle, kasserede bøger, udstoppede fugle, globusser, og andre artefakter. Walls of Materials er den døbt.

Væggen rækker 7 meter op og flankerer etagerne. Reelt begynder den i kælderetagen. Mens de øvre dele gør det som stemningsbærer og dekoration for haven, er den nederste del i stuen til de aktive ventehylder. Her kan lånerne hente reserverede bøger.

Der er tydeligvis kælet for indretningen som helhed. Fra den gamle læsesal, der har fået hævesænkeborde, til bibliotekshavens lysebrune lædersæder; og de lukkede små læse-alkover, der udgør øverste del af haven og arealet, virker som tillokkende vinduer i Walls of Materials.

”Vi ville gerne have et kvalitetsudtryk i vores

design. Det havde vi en tradition for. Altså vi ville gerne have møbler af kvalitet. Det bakkede de studerende helt op om. Det er med til at give ejerskab, som de sagde. Ejerskab er et kodeord. Hvis man kan se, at ting er kvalitet, behandler man dem også derefter. Det giver også en social form for ejerskab, hvor man støtter hinanden, når studerende fx efterlader en computer, holder de andre øje.”, fortæller Hofmeister inden rundvisningen.

Den officielle åbning af det nye studiemiljø er foregået i 2 etaper. Sidste år åbnede man hele kælderarealet under haven som et såkaldt relax-område med bordtennisbord, bordfodbold, boksebold, mindfulness, massagestole, gruppemiljøer, tekøkken og badefaciliteter.

Selve haven blev åbnet i februar i år, og blev dermed også færdiggørelsen af hele det projekt, der egentlig begyndte med at det blev muligt at inddrage et stort kælderareal.

## Det begyndte i kælderen

”Kælderen havde tidligere været brugt til magasiner for vores tidsskrifter og rummede hele vores kæmpe it-serverpark.”

”Da vi fik mulighed for at inddrage arealet til publikumsfaciliteter sagde vi til os selv, at nu ville vi kigge på publikumsfaciliteterne under et. Ikke kun noget nyt i kælderen, men på alle faciliteter, også stue, første og anden sal. Vi ville gerne re-designe det hele og tænke som udgangspunkt holistisk på hele betjeningen af publikum.”

”Vi sagde også, at målgruppen for det her projekt, var primært de studerende.”, siger Erik Hofmeister. Som nationalbibliotek har Det Kgl. Bibliotek, Aarhus, også brugere, der ikke kommer fra universitetsmiljøet. Private lånerne, almindelige folk, der kommer for at forske i forskellige kulturarvssamlinger eller benytte Mediastream-databaser.

”Holdningen var, at det er fint at de kommer, og det er fint, at de kan bruge de nye faciliteter. Men vi laver det ikke med udgangspunkt i dem. Udgangspunktet skulle være de studerende. Det var spillereglene.”

”Det hang sammen med den strategi, vi havde på det gamle Statsbiblioteket. Nemlig at vi ville udvikle både det digitale og det fysiske biblioteksrum som attraktivt læringssted. Det var også et strategisk mål.” Hofmeister fremhæver, at det ikke handlede om at skabe flere studiepladser. Det kunne være et sideønske, men hovedmålet var at fastholde Statsbiblioteket



“DET KAN GODT VÆRE AT VI SKAL SPARE PENGE, MEN VI SKAL OGSÅ UDVIKLE BIBLIOTEKET. DET FOKUS ER OGSÅ VIGTIGT – OGSÅ I FORHOLD TIL OMVERDENEN”

som et attraktivt sted at komme og studere. Et attraktivt læringsrum.

”En anden præmis var, at vi ikke forholdt os til økonomi. I den kreative proces er det vigtigt, at man ikke fra starten fokuserer på, hvad kan der gå imod det her. Men i stedet tænker, hvad der ideelt set skal til, for at vi kan lave det allerbedste. Så der var ikke lagt økonomi ind som begrænsning fra begyndelsen.”

”Den kom selvfølgelig efterfølgende, da tingene skulle omsættes i praksis”, understreger Hofmeister. ”Men det hele er taget over vores driftsøkonomi. Vi har ikke fået støtte fra fonde eller sponsorer og har ikke fået ekstra midler tilført. Det hele har kostet os 11 millioner.”

Processen begyndte for cirka 3 år siden. Selvom målgruppen for projektet var entydig, de studerende ved Aarhus Universitet, blev alle dele af biblioteket inddraget. Både fra national- og universitetsbiblioteksområderne, bygningsforvaltningen, administration med videre. Der blev nedsat en tværgående idékataloggruppe til at indsamle input og

beskrive ideer og koncepter i et katalog med ideer.

”Men det var vigtigt for os, at der kom nogle udefra og udfordrede.”, siger Hofmeister. Arkitektfirmaet *Arkitema Architects* blev indkaldt som samarbejdspartner, og blev en uvurderlig støtte igennem den kreative proces fra idéer til praksis.

”De kunne helt kontant hjælpe os med at slå nogle streger, tænke indretning af rummene og tænke i overordnede arkitektoniske rammer, det der i arkitektsprog hedder arkitektonisk hovedgreb”

Arkitekterne hjalp også processuelt. Med at tænke anderledes.

”Vi arbejdede med det arkitektoniske hovedgreb og bibliotekets DNA. Vi har jo bogtårnet, som er en slags ikonisk bygning i Aarhus. Men tårnet er lukket land. Der er ingen adgang for brugeren. Alt det tårnet repræsenterer, viden og lærdom, det skulle vi trække ud i rummet. Det udmøntede sig i den Wall of Materials, som vi nu har fra kælderen, over stuen og første sal og hele vejen op til anden.”

Et andet kendetegn er bibliotekets beliggenhed.

Ikke bare som en del af campus, men som en del af selve Universitetsparken med dens grønne faciliteter og muligheder.

”Oprindeligt havde vi en stor rotunde midt i arealet, og her var idéen, at den skulle beklædes med et grønt klæde af planter hele vejen op.”

”Men vi endte med at fjerne rotunden. Det var først en vild idé. Der var lidt skepsis, fordi den var en naturlig del af biblioteket (siden 1990’erne, red). Men den var også totalt dominerende i arealet. Ved at fjerne den, blev der i stedet plads til Bibliotekshaven, hvor vi kunne flytte lidt af universitetsparken og det grønne islæt inden for.”

På et meget konkret plan, blev der for eksempel også arbejdet meget med belysning i hele arealet og særligt for kælderen, har det været vigtigt at fjerne ”kælderfønmelsen”. Der skulle skabes en anderledes hyggelig atmosfære. Det er lykkedes, kunne REVY konstatere ved selvsyn.

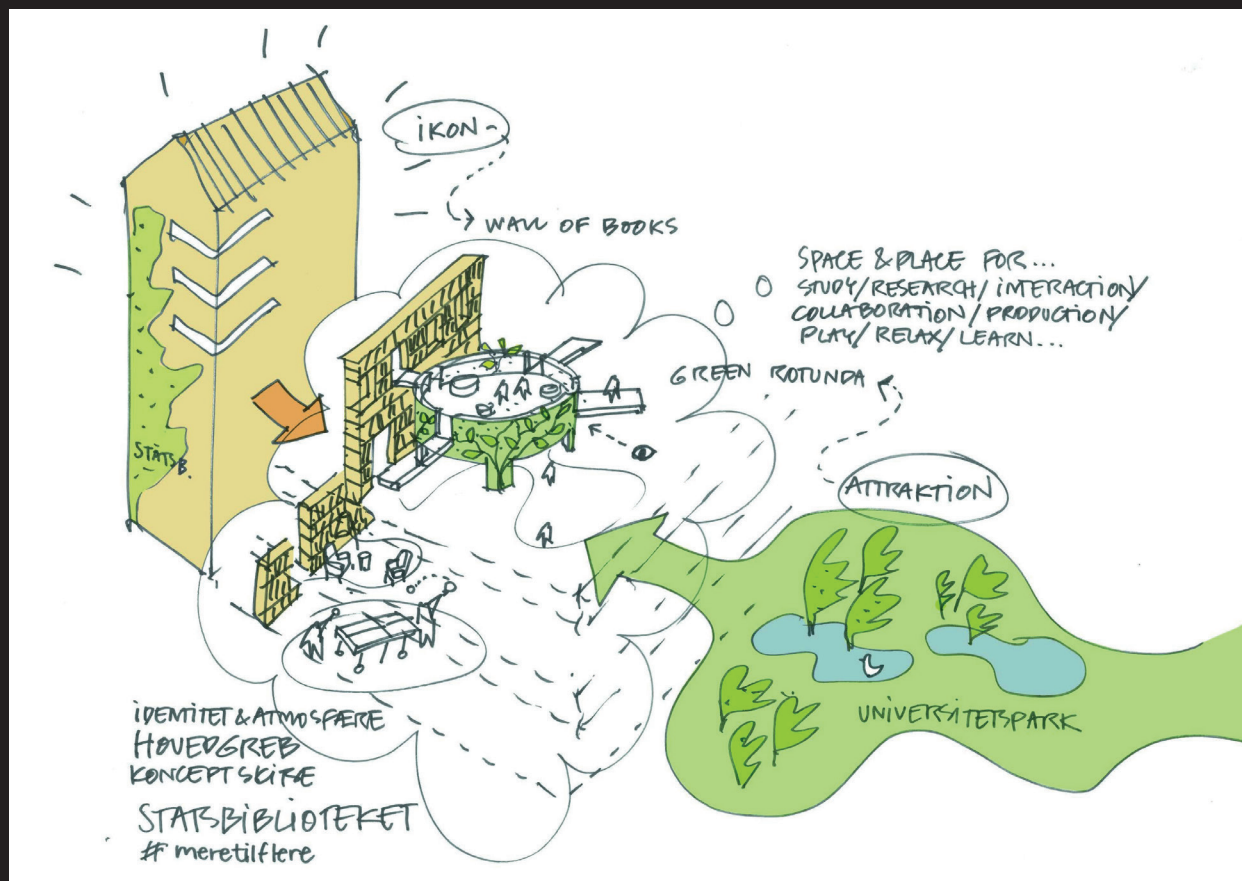
### De studerende

”Vi lagde stor vægt på også at inddrage de studerende. Det var dem, det handlede om. Vi havde på forhånd en meget stor viden, fra forskellige brugerundersøgelser, om hvorfor de kom, hvad de gjorde og hvad de forventede fra os.”, forklarer Erik Hofmeister. Et godt kendskab til brugeren kunne dog ikke stå alene. Der skulle sættes konkrete ord på undersøgelserne og ønskerne til nyudvikling.

”Vi gjorde det, at vi indkaldte 25 studerende via vores Facebook til en workshop. Vi bad dem om flere ting. De skulle beskrive deres hverdag på biblioteket. Hvad er det, de gør, når de kommer her? Så bad vi dem om at beskrive 3 ting, som de syntes, vi skulle lave om på, og 3 ting som de syntes, vi ikke måtte lave om på. Vi definerede på forhånd for dem, hvad det var for arealer, der var i spil.”

”Da vi sagde til dem, at vi ikke ville ændre den store gamle ikoniske læsesal, smilede de over hele femøren, fordi de netop ikke ønskede, at den skulle laves om.” ”Den akademiske tradition, lærdom, viden. I skal endelig ikke pille ved den gamle læsesal, var budskabet.” Hofmeister tilføjer med et skævt smil, at den ikke har ændret sig meget siden hans egen studietid i årene omkring 1980.

”Det var lidt et ”hovsa”, også for os der arbejdede på projektet, fordi det viser, at de studerende stadig vægter det at have bøger på væggene som en ramme om studierne. ”Vi har altid været orienteret mod digitaliseringer og selvbetjeningsløsninger, men det taktile, det at der er bøger som *et frame* for de studerendes hverdag, betyder noget for dem.”



Fra arkitekternes skrivebord (Lånt fra Det Kgl. Bibliotek – Aarhus)



Wall of Materials. I stueplan er der ventehylder.

### En arbejdsplads i zoner

”Noget som vi også fik fra de studerende, var, at de betragter biblioteket som en arbejdsplads. De kommer her fra morgenstunden, og er her rigtig mange timer hver dag. Og hver eneste dag. At det også er et job for dem. Ligesom vi går på job hver dag.”

”Det betyder, at vi som et moderne universitetsbibliotek skal kunne tilfredse alle de behov, som man kan have hen over en dag. Der skal være plads til at være helt stille og studere seriøst, der skal være plads til grupperum, til at spise noget, også til noget relax, altså adspredelse.”

”Vi havde på det tidspunkt et lille areal på 2. sal med massagestole og nogle computerspil. Det ville de have mere af.”

”Men de ville også meget gerne have en tydelig zoneinddeling. Det skulle være tydeligt, hvor man måtte snakke løs og slå til søren, og hvor man skulle være helt stille.”

”Derfor blev zoneinddelingen af biblioteket med forskellige faciliteter, hvor der er et logisk flow, det andet hovedbudskab, som vi lærte den dag med de studerende. Vores biblioteksrum skulle designes mere entydigt og logisk i forhold til tidligere.”

Inddelingen opleves i biblioteket, når man går op igennem etagerne. Fra kælderens bordtennis- og fodboldborde til

stilleområder og indgang til den gamle stillelæsesal på de øverste etager.

### Kvitteringer for kvalitet

Selvom processen har været hurtig, og der har været fuld opbakning fra bibliotekets ledelse, så har der været knaster.

”Især det sidste års tid har vi udfordret os selv, personalet, og vores brugere, der har været meget byggeri i gang med larm og støv.”

Samtidig har den nye kantine oplevet lidt af bagsiden af sin egen succes. Et nyt kantineudbud og udvidede åbningstider har givet et meget mere varieret udbud af mad og drikke end tidligere. Det har givet flere kunder og mere liv i biblioteket, men også frustrationer.

”Tidligere var det en kantine som personalet også benyttede – og stadig benytter. Men nu er den fyldt op af studerende, og det gør, at nogle medarbejdere føler sig lidt klemte. Foreløbig har vi måttet reservere et mødelokale hvor personalet kan spise midt på dagen.”, fortæller Erik Hofmeister og understreger, at man prøver finde en anden løsning fremadrettet.



Den grønne ø er omkranset af en snoet bæk, som er betrukket i læder.

### Brugerønsker

”Som udgangspunkt lytter vi til brugerne. Vi opererer ikke med et fast brugerpanel, men modtager selvfølgelig gerne løbende ønsker, og så kigger vi på det fra sag. Jeg tror på, at vi fanger de forskellige ønsker op hen ad vejen.”

De nye faciliteter har dog ikke ændret bibliotekets åbningstider. Selvom det har været et konkret ønske.

”Vi lukker klokken 18. Det er så et af de områder, hvor vi ikke har efterkommet budskabet fra de studerende. De ville gerne have længere åbningstid. Der har vi vurderet, at der er andre biblioteker på campus som har 24-7 åbent. Det er der ingen planer om at lave om.”

”Kvalitet og fastholdelse af eksisterende tilbud: det er stadig samme udgangspunkt og en del af strategien. Vi kan se, at vores besøgstal er steget sidste år, og det tror jeg vil ske igen i år.”

”Det kan godt være, at vi skal spare penge, men vi skal også udvikle biblioteket. Det fokus er også vigtigt – også i forhold til omverdenen.”

”Vi er ikke et kulturhus, det har vi sagt til os selv. Vi skal ikke lave udstillinger eller lignende. Men vi kunne måske finde på lave noget inden for normal åbningstid, som relaterer til campus og universitetet.”, siger Erik Hofmeister. Da REVY bemærker et overdækket piano i stueetagen, understreger han, at det kun er blevet brugt til interne arrangementer. Indtil videre.

De nye faciliteter skal ikke bruges til andet og mere end bibliotek.

### Blå bog: Erik Hofmeister

Formand for styregruppen for ombygningsprojektet

Vicedirektør på Det Kgl. Bibliotek med ansvar for Nationalt Låncenter og Aarhus University Library.

Fra 2012 – 2016 ansat på Statsbiblioteket først som sektionsleder for Studie- og Forskningsservice, fra 2015 med ansvar for Nationalt Låncenter og Overbygning.

I årene 1993 – 2012 ansat i forskellige ledelsesfunktioner på Ferskvandscentret og AQUA.

I årene 1985 – 1993 ansat i den offentlige og private sektor inden for service og formidling.

Uddannet cand.mag. fra Aarhus Universitet 1984 og Diplom i Ledelse/DL 2009



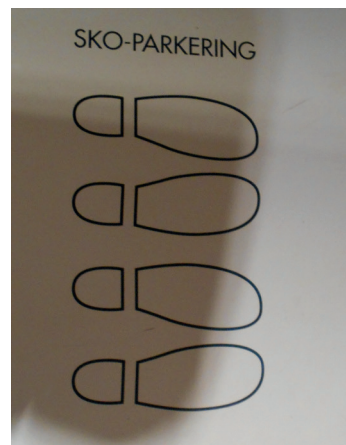
Træd indenfor. Det nye studiemiljø "Bibliotekshaven" åbnede i februar 2018.



Mindfulness i kælderen. Tid til en tænkepause.



Brusekabine og skifterum hører også til i en holistisk tankegang.



Kvalitet findes i detaljen. En skoparkering.